

Endelig revisjonsrapport etter systemrevisjon av Helgeland Smolt AS - 2026

Risikostyring og internkontroll knyttet til biosikkerhet og velferd

Rapport	
Rapporttittel	Saksnummer
Endelig revisjonsrapport etter systemrevisjon av Helgeland Smolt AS	2026/66951
Gradering	Dato for rapport
Offentlig	26.06.26
Deltakere i revisjonsteamet	Revisjonsleder
Anniken Malene Frantzen Sørflaten, Tori Winther og Synnøve Hodneland	Synnøve Hodneland

1. Innledning

Mattilsynet gjennomførte systemrevisjon av Helgeland Smolt AS, den 19. og 20. mai 2026 i henhold til varsel om revisjon datert 26. mars 2026:

- Dokumentgjennomgang fra 21. april til 3. juni 2026, ref. dokumentlisten
- Åpningsmøte og intervju av ledelsen 19., 20., og 27. mai 2026
- Verifikasjonstilsyn på to lokaliteter i perioden 19., 20., og 28. mai 2026
- Oppsummeringsmøte 3. juni 2026

2. Bakgrunn og regelverk

I 2025 døde 43,3 millioner laks over 3 gram i norske settefiskanlegg. Dette tilsvarer en nedgang på 6,5 % sammenlignet med 2024, ifølge Veterinærinstituttets Fiskehelse rapport, 2025. Dødelighetsårsaker er sykdommer og andre helseutfordringer knyttet til levemiljø. Innrapporterte velferdshendelser for settefisk har ofte en alvorlig karakter, der mange fisk er berørt. Et stadig endret risikobilde, kombinert med intensiv produksjon, krever at virksomhetene har god risikostyring for systematisk å forebygge hendelser.

Tilsynsdivisjonen setter fokus på utsettsdødelighet i 2026. Helseutfordringer i settefiskfasen påvirker også fiskens livsløp etter utsett i sjø.

Revisjon av oppdrettselskapene på systemnivå er ett av verktøyene Mattilsynet benytter for å påse at regelverket etterleves i havbruksnæringen. For mer informasjon viser vi til rapportserie på våre nettsider: [Systemrevisjon av oppdrettselskapene/Mattilsynet](#).

Aktuelt regelverk for revisjonen:

- Dyrevelferdsloven § 3, § 8 og § 24
- Matloven § 19
- Forskrift om internkontroll for å oppfylle akvakulturlovgivningen
- Forskrift om dyrehelse
- Forskrift om drift av akvakultur
- Akvabiosikkerhetsforskriften, Akvabiosikkerhetsforskriften, jf forordning (EU) 2020/691, artikkel 5

Mattilsynets adgang til å gjennomføre revisjon følger av dyrevelferdsloven § 30 og matloven § 23 om tilsyn og vedtak.

3.Mål

Målet med denne revisjonen var å undersøke om Helgeland Smolt AS sin risikostyring og internkontroll knyttet til biosikkerhet og velferd er i henhold til aktuelt regelverk beskrevet i varsel om revisjon.

4.Helgeland Smolt AS

Vi hadde en god dialog med dere under revisjonen. Vi opplevde at dere var åpne og ærlige om de utfordringene dere har og at dere er et selskap som ønsker å ta tak i disse. Dere la godt til rette for både åpningsmøtet, intervju og verifikasjonstilsyn.

Helgeland Smolt AS er et selskap som produserer settefisk av laks. Hovedkontoret ligger i Sundsfjord i Gildeskål kommune i Nordland. Mowi ASA har nylig overtatt som hovedaksjonær etter Nova Sea AS. Andre eiere er Lovundlaks AS, Selsøyvik Havbruk AS og Gildeskål Forskningsstasjon AS (GIFAS).

Selskapet har tre lokaliteter i aktiv drift, Sundsfjord i Gildeskål, Reppen på Røddøy og Kilvik i Meløy. Alle lokalitetene har hele produksjonskjeden fra rogn til settefisk, men har ulik utforming med ulike produksjonsteknologier. Sundsfjord er opprinnelig fra 2009 og bygget ut i flere omganger. Reppen startet driften i 2015. Kilvik-anlegget er helt nytt, med første smoltleveranse våren 2026. Lokalitet Klubban I er nylig solgt og var ikke en del av revisjonen.

Om Helgeland Smolt AS	
Antall lokaliteter*	3
Antall tillatelser*	3
Samlet årlig produksjonstillatelse **	Kilvik 10 millioner settefisk Sundsfjord 15 millioner settefisk Reppen 12 millioner settefisk
Antall innrapporterte hendelser 2025***	3
Antall påviste utbrudd listeførte sykdommer 2025***	0

*Kilde: Akvakulturregisteret, lokalitet Klubban I er solgt

**Kilde: Helgeland Smolt AS

***Kilde: Mattilsynets innrapporterte data

5. Resultat

Denne rapporten presenterer vår vurdering av deres styringssystemer på revisjonstidspunktet innenfor revisjonens tema. Våre funn er delt inn i avvik og forbedringspunkt som vi definerer slik:

Avvik: Observasjoner der vi påviser brudd på regelverket.

Forbedringspunkt: Observasjoner der vi mener det foreligger risiko for brudd på regelverket, hvor vi mener virksomheten bør vurdere tiltak.

Vi har funnet tre avvik:

- Mål og delmål
- Risikovurdering, planer og tiltak
- Avvikshåndtering

Vi har funnet ett forbedringspunkt:

- Internkontroll

Vi understreker at det kan finnes avvik og forbedringspunkt innenfor andre tema i styringssystemene som ikke er omtalt i denne rapporten.

Våre vurderinger er begrunnet med konkrete observasjoner. Disse skal ikke forstås som en uttømmende liste, men er en overordnet fremstilling av hovedtrekkene ved observasjonen og eksempler på praktiske konsekvenser.

Rapporten gir en beskrivelse av feil og mangler knyttet til regelverket. Prosesser, aktiviteter og tiltak dere har, og som er ivaretatt i henhold til regelverket, er ikke beskrevet.

5.1 Avvik

5.1.1 Mål og delmål

Avvik:

Helgeland Smolt AS har mangler knyttet til fastsettelse av overordnede mål med tilhørende konkrete og evaluerbare delmål, samt hvordan planer og tiltak skal utarbeides for å oppnå målene.

Hjemmel:

Forskrift om IK-Akvakultur § 5 tredje ledd bokstav e

Begrunnelse:

Helgeland Smolt har fastsatt overordnede mål for produksjonen, men beslutningsgrunnlaget for strategiprosessen, utover kundekrav som stadig endrer seg, er uklar. Vi kan ikke se hvordan målstyringen gjennomføres systematisk, og heller ikke hvordan risikovurderingene vektlegges i prosessen. Ledelsen uttrykker i intervju at utarbeidelse av handlingsplaner og tiltak som sikrer måloppnåelse gjenstår. De uttrykker videre at for å klare å oppfylle visjonen om å produsere «Norges friskeste fisk», er valgene som tas viktige. Alle må ha det samme eierskapet for å kunne nå målet. Helgeland Smolt ønsker å tilfredsstille kundene, men ser også at dette kan utgjøre en risiko. De ønsker å bli tydeligere på begrensninger når bestillinger kan gå på bekostning av fiskevelferd og biosikkerhet.

Følgende eksempler viser hvordan mangler ved målstyringen får praktiske konsekvenser:

- Helgeland Smolt har overordnede mål og delmål, men hendelser eller endringer i bestilling fra kunde fører til at målene blir justert underveis ved behov. Dette utfordrer målstyringen og gjør det vanskelig å lage konkrete handlingsplaner.
- Målene er ikke tidsbestemte.
- En systematisk evaluering av måloppnåelsen er mangelfull.
  - Ledelsen uttaler at de ønsker å bruke målene mer aktivt og at det arbeides med å hente ut statistikk kontinuerlig. Dette vil være et arbeide framover.
  - Verifikasjonstilsynene viser at anleggene nylig har begynt med generasjonsevalueringer, men at strukturen for dette ikke er ferdig.
  - Produksjonsresultater fra «søskengrupper» som blir lagt inn på ulike anlegg, blir ikke sammenlignet.
  - Helgeland Smolt har ikke en tydelig rutine for dialog og informasjonsutveksling med mottakeranleggene etter utsett i sjø.
- I stillingsbeskrivelsene står det at lederne har myndighet til å beslutte og gjennomføre tiltak som er nødvendige for å fastsette mål og resultatkrav. I intervju ble det uttrykt at de gjerne kan bruke denne myndigheten oftere.
- Intern målsetting vektlegger ikke fiskevelferd og biosikkerhet i stor grad. Helgeland Smolt har grove velferds mål og ingen konkrete mål relatert til biosikkerhet (*jf Måltall KPI_2025 og Måltall 2026*).

- Selskapet har felles overordnede mål, men hvilke kompenserende tiltak selskapet iverksetter for at alle anleggene skal bidra til måloppnåelsen, er uklart.
- Verifikasjonstilsynene viser at arbeidet med å tilpasse delmål til de ulike anleggene er nylig påbegynt.

5.1.2 Risikovurdering, planer og tiltak

Avvik:

Helgeland Smolt AS har mangler knyttet til kartlegging av farer og problemer og på denne bakgrunn også mangler knyttet til vurdering av risiko, og kan ikke vise hvordan planer og tiltak utarbeides for å redusere risikoforholdene.

Hjemmel:

Forskrift om IK-Akvakultur § 5 tredje ledd bokstav f

Begrunnelse:

Det mangler en beskrivelse av helhetlig risikostyring på selskapsnivå, og dere kan ikke vise hvordan innsamlede data danner grunnlag for et samlet, overordnet risikobilde. Vi kan heller ikke se sammenhengen mellom strategiske og operative risikoer, og dere kan ikke vise hvordan dere systematisk vurderer, beslutter eller måler effekten av risikoreduserende tiltak.

Følgende observasjoner viser hvordan mangler i risikostyringen får praktiske konsekvenser:

- Helgeland Smolt mangler et overordnet, felles risikobilde innen fiskehelse og -velferd. Ledelsen er omforent om at produksjonsplan og håndtering er blant selskapets største risikoer, uten at vi kan se det i innsendt dokumentasjon.
- Helgeland Smolt ønsker å være mer proaktive når det gjelder risikoreduserende tiltak, men ledelsen uttrykker at det er lett å komme på etterskudd. Selskapet har vokst, blant annet med oppstart av Kilvik, uten at ledelsen har økt tilsvarende. I intervju kom det fram at oppfølging av anleggene, som har ulik kompleksitet, begynner å bli krevende.
- Når ledelsen avdekker en ny risiko, ser de at de ikke er flinke nok til å sette ansvarlige for oppfølging og lage handlingsplaner. De innser også at de kan bli mer konkrete på oppfølgingen av de største risikoene.
- Ledelsen uttrykker at ønsket om å tilfredsstille kundekrav kan medføre uheldige konsekvenser for produksjonen.
- Gjennom intervjuer og verifikasjonstilsyn kom det fram at det er ulik bevissthet rundt måling og evaluering av effekt av risikoreduserende tiltak. Oppstart av flere tiltak samtidig utfordrer dette.
- Verifikasjonstilsynene viser at det er ulik tilnærming til reduksjon av risiko. Oversikt over anleggenes fortløpende status, som dødelighet, tetthet og ulike miljøparametere gjøres ulikt. Selskapet har startet et «best practice»-prosjekt, i første omgang med fokus på startføringsfasen.

- På verifikasjonstilsyn kom det fram at risikovurderingene i stor grad ikke benyttes i den daglige driften, annet enn ved større operasjoner.

Følgende eksempler viser hvordan mangler i risikostyringen får praktiske konsekvenser for biosikkerheten:

- Produksjonsplanen er lite fleksibel, noe som utfordrer generasjonsskiller og beredskap ved alvorlige hendelser. Ledelsen uttrykker at det er for lite handlingsrom til å gjennomføre tiltak som krever stans.
- Helgeland Smolt ønsker å produsere HPR0-fri smolt, men manglende risikoreducerende tiltak på anleggene bidrar ikke til dette, for eksempel:
  - Ferskvannet som tas inn på Sundsfjord blir ikke desinfisert.
  - Ferskvannet som tas inn på Reppen blir desinfisert, men kan påvirkes av sjøvann ved flo sjø. Det kan føre til redusert desinfeksjonseffekt.
- Noen av anleggene har utfordringer med husstammer av virus. Verifikasjonstilsynene viste hyppig screening av fisken, men selskapet har ikke rutiner for å brakklegge biofilteret på noen av anleggene. Ledelsen uttrykker at det er vanskelig å finne tiltak for å kvitte seg med smittestoffene. For å få til det, kreves det samhandling, tid, motivasjon og et større fokus på fisken.

Følgende eksempler viser hvordan mangler i risikostyringen får praktiske konsekvenser for fiskevelferden:

- Kvalitetskontrollen av fisk og kategorisering av dødfisk inngår ikke i en fast struktur. Gjennom intervju kom det fram at for mange dødfisk kategoriseres som «normal», og at sår, skader og andre funn på dødfisken ikke registreres. Verifikasjonstilsynene viser at dødfiskkategoriseringen gjøres ulikt mellom anleggene.
- Selskapet analyserer ikke velferdstrender på en systematisk måte. Gjennom intervju kom det fram at det gjenstår et arbeid for å nyttiggjøre seg av dataene som registreres. På verifikasjonstilsyn kom det fram at man gjennomfører regelmessige kvalitetskontroller. Tidligere laget de rapporter av disse kontrollene, men nå gjør de ikke det. Dataene blir ikke bearbeidet.
- Ledelsen erkjenner at det skjer mye mellom 5 g og før utsett, og at gjennomføring av hyppigere kvalitetskontroller kan være egnet for å avdekke velferdsproblematikk på et tidligere stadium.
- Det foreligger ikke fastsatte kriterier for vurdering av rett tidspunkt for destruksjon av kar/fiskegrupper.
- Kunde krav utfordrer ønsket om å unngå utsett av fisk på lave temperaturer.

5.1.3 Avvikshåndtering

Avvik:

Helgeland Smolt AS har mangelfulle rutiner for å forebygge avvik fra krav fastsatt i eller i medhold av akvakulturlovgivningen.

Hjemmel:

Forskrift om IK-akvakultur § 5 tredje ledd bokstav g

Begrunnelse:

Revisjonen avdekket at det er uklart hvordan avvikshåndteringen benyttes til strategisk arbeid, kontinuerlig forbedring og læring på tvers, selv om selskapet har mange arenaer for informasjonsutveksling. Ledelsen har innført en sentral avvikskomiteé med månedlige gjennomganger, og det er påbegynt et arbeid med fokus på «5 x hvorfor». Det jobbes med å få etablert et dashboard som skal illustrere trender innen ulike typer avvik, med mål om økt bevissthet i organisasjonen. Det er likevel uklart hvordan ledelsen bruker avvik til risikostyring og justering av mål.

Følgende eksempler viser hvordan mangler i avvikshåndteringen får praktiske konsekvenser:

- Inndeling av avvikskategoriene er grov og gir begrenset mulighet til trendanalyser innen fiskehelse og -velferd.
- Avvikene tildeles alvorlighetsgrad, men det er ingen definisjoner av, eller grenseverdier for de ulike kategoriene.
- Det er satt et økt fokus på kvalitet og gjennomføring av avviksbehandling, men mange avvik blir fortsatt håndtert med strakstiltak.
- I forbindelse med oppstart av Kilvik har HMS tatt mye oppmerksomhet i 2025, selv om produksjonen skal være en prioritet.
- Selskapet har mange gjentakende avvik. Gjennom intervju av ledelsen og på verifikasjonstilsyn kom det fram at de har identifisert at rotårsaksanalysene stopper for tidlig og at kompleksiteten utfordrer dybden. Det gjør det vanskelig å identifisere de langsiktige, forebyggende tiltakene.
- Innsendte dokumenter viser at samme person kan være ansvarlig for å melde inn, saksbehandle og lukke avviket. Gjennom intervju kom det fram at loggen over avviksbehandlingen mangler en del dokumentasjon. Saksbehandlingen blir ikke kvalitetssikret rutinemessig, men kontrolleres kun med stikkprøver.

5.2 Forbedringspunkt

5.2.1 Internkontroll

Forbedringspunkt:

Helgeland Smolt AS har mangler knyttet til en systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt på selskapsnivå.

Hjemmel:

Forskrift om IK-Akvakultur § 5 tredje ledd bokstav h

Begrunnelse:

Selskapet har nylig innført ledelsens gjennomgang på årlig basis, og for å styrke kulturbygging og fellesskapsfølelsen har man innført et utvidet ledermøte (ULG) tre ganger i året. Avvikene har tidligere i stor grad blitt registrert på anleggsnivå, men nå ønsker man å se etter systemavvik på selskapsnivå, jf sentral avvikskomiteè.

Følgende eksempler viser hvordan mangler ved internkontrollen kan føre til regelverksbrudd:

- Selskapet har investert i et nytt kvalitetssystem, og ser at produksjonen krever at de må integrere flere moduler.
- Forbedringspunkt fra ledelsens gjennomgang blir ikke ført tilbake til avvikssystemet, gitt en eier eller fulgt opp med handlingsplaner.
- Helgeland Smolt har mange revisjoner fra kunder og fra eksterne aktører. Selskapet har til nå ikke gjennomført internrevisjon, men er i ferd med å innføre det. De har fått på plass noen kriterier og kompetansekrav for gjennomføring og anskaffet revisjonsmodul som skal integreres i kvalitetssystemet.

6. Verifikasjonstilsyn

Vi viser til tilsynskvittering etter gjennomførte verifikasjonstilsyn på følgende lokaliteter:

Lokalitetsnummer	Lokalitetsnavn	Saksnr	Dato
29316	Sundsfjord	2026/66951-16	19. og 20. mai 2026
45052	Kilvik	2026/66951-19	28. mai 2026

7. Dokumentliste

Følgende dokumenter ble benyttet under planleggingen og utføringen av tilsynet.

- D00009 Organisasjonskart Helgeland Smolt AS
- D00017 Organisasjonskart Helgeland Smolt Sundsfjord
- D00032 Organisasjonskart Helgeland Smolt Reppen

- D00031 Organisasjonskart Helgeland Smolt Kilvik
- D00010 Rapporteringslinjer Helgeland Smolt
- D00033 Fullmakts matrise Helgeland Smolt AS
- D00035 Stillingsbeskrivelse Fiskehelseansvarlig
- D00034 Stillingsbeskrivelse Administrasjonsleder
- D00038 Stillingsbeskrivelse Kvalitetskoordinator
- D00011 Stillingsbeskrivelse Produksjonsleder
- D00036 Stillingsbeskrivelse Leder Utvikling
- D00039 Stillingsbeskrivelse Driftsleder
- D00210 Stillingsbeskrivelse Driftsassistent
- D00173 Stillingsbeskrivelse Avdelingsleder klekkeri/ungel/påvekst
- D00169 Stillingsbeskrivelse RAS-biolog
- D00217 Plan og oppfølging
- Oversikt over faste møtepunkter Helgeland Smolt AS
- Innholdsfortegnelse struktur Kvalitetssystem - Ledelsesprosesser 20.04.2026
- Innholdsfortegnelse struktur Kvalitetssystem - Kvalitetsstyring og kvalitetssystem 20.04.2026
- Innholdsfortegnelse struktur Kvalitetssystem - HMS, risiko og beredskap 0.04.2026
- Innholdsfortegnelse struktur Kvalitetssystem - Fiskehelse og biosikkerhet 0.04.2026
- Innholdsfortegnelse struktur Kvalitetssystem - Drift 20.04.2026
- D00450 Dokumenthåndtering
- D00541 Overordnet revisjonsplan Helgeland Smolt AS
- D00452 Eksterne revisjoner Helgeland Smolt AS
- D00245 Internrevisjon Helgeland Smolt AS
- D00015 Revisjonsplan internrevisjon Helgeland Smolt AS
- D00428 Risikovurdering
- Oversikt over utførte risikovurderinger Helgeland Smolt perioden 2023-2026
- D00363 Behandling av avvik og forbedringsforslag
- Topp 10 risikomomenter mtp fiskevelferd og biosikkerhet
- D00433 Biosikkerhetsplan Helgeland Smolt AS
- Måltall_KPI2025
- Måltall 2026
- GR 2025/004 Generasjonsrapport_eksempel på evaluering - sKv125MnrQ326
- Oversikt fiskegrupper fra rogninnlegg til utsett sjø 2025
- Oversikt interne og eksterne revisjoner utført i perioden 2025-2026
- Samsvarsvurdering internkontrollforskriften
- Samsvarsvurdering IK Akvakulturforskriften
- Samsvarsvurdering GlobalG.A.P IFA Smart v.6.0_17.06.25 (forsiden)
- ER 2025-007 ER 2025-007 Rapport ekstern revisjon GlobalG.A.P 2025
- Ledelsens gjennomgang Helgeland Smolt 2025

- D00020 Veterinærhelseplan for Helgeland Smolt AS
- D00433 Biosikkerhetsplan Helgeland Smolt AS
- D00072 Kvalitetsvurdering av fisk
- D00207 Standard for vurdering av lyter på fisk
- D00208 Skjema for kvalitetsvurdering av fisk
- D00156 Biosikkerhet
- D00025 Analyseplan - Helgeland Smolt
- D00441 Renholdsplan - Helgeland Smolt
- Biosikkerhetsplan - prod.planlegging vask og desinfeksjon
- 250918 Reppen helsejournal
- 3 Helsejournal Sundsfjord 2025
- 6 Helsejournal Akutt Sundsfjord 2025
- D00363 Behandling av avvik og forbedringsforslag
- ER 2024-006 ER 2024-006-Rapport Tilsyn fra Mattilsynet i forbindelse med stor avgang startfôring Sundsfjord
- Sammenstilling, oppsummering og avvikshåndtering av de ti mest alvorlige hendelsene innen fiskehelse og fiskevelferd i 2025
- Korrigerende tiltak på bakgrunn av alle fiskevelferdsavvik i 2025
- Oversikt over korrigerende og oppfølging av avvik påpekt fra Mattilsynet siste år
- D00437 Mål og strategi Helgeland Smolt AS
- D00157 Beredskapsplan ved smittsomme sykdommer
- D00158 Beredskapsplan ved massedød
- D00160 Fisk på avveie - Sundsfjord
- D00161 Dødfiskopptak
- D00198 Levering av yngel og smolt
- D00133 Flytskjema produksjon av smolt
- Referat Sentral avvikskomite
- Referat møte ULG 22.01.2026
- RA-2023 001 Intern håndtering av fisk
- RA-2023 007 HPRO-fri fisk
- RA-2023 006 VH7 Igangsettelse av ny produksjonshall Sundsfjord
- RA-2025 005 Igangsettelse av nytt anlegg i Kilvik
- RA -2023 010 Levering av smolt
- RA -2024 001 Levering av stor smolt
- RA-2025 008 Flytting av vaksineutstyr fra Sundsfjord til Kilvik
- RA-2023 002 Valg av rognleverandør
- Risikovurdering Sundsfjord 2023
- Risikovurdering Reppen 2023
- Presentasjon systemrevisjon Mattilsynet 19. -20. mai 2026
- RA-2023 001 Intern håndtering av fisk
- Uke 19 - 2026
- 260109 Helseattest VH 7.2-2
- Kvalitetsekspert_202605211327

- SampleReport 19.12
- SamlpeReport 27.2
- SampleReport 24.3
- SampleReport 5.5
- Godkjenningsstatus kontinuerlig oppdatering 21112025
- Måloppnåelse Helgeland Smolt AS 2026 pr_ 01.05.2026
- Fornyet Typegodkjenning Spektron 250-2000
- SamleReport LAB26-178251
- SamleReport LAB26-179553
- SamleReport LAB26-180112
- SamleReport LAB26-182130
- 260415 Kilvik helsejournal
- 260421 Kilvik helsejournal, akutt
- 260428 Kilvik helsejournal
- Fornyet Typegodkjenning Wedeco BX 1800
- Kilvik mai 26

Sammen trykker vi framtiden for mennesker, dyr og natur